

वेदान्तसारः

Program in which it is offered: Shastri First Semester

Course Category: Core

Course Credit Structure: 5

- Lecture: 5
- Tutorial: N.A.
- Practical: N.A.

Contact Hours per week: 5

1. Introduction

अद्वैतवेदान्तस्य प्रकरणग्रन्थत्वेन प्रसिद्धो ग्रन्थोऽयं श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यसदानन्दैः प्रणीतः। अस्य ग्रन्थस्य प्रकरणग्रन्थत्वादेव सकलशास्त्रप्रतिपाद्यप्रमेयाप्रतिपादकत्वेऽप्यतिसङ्क्षेपेणाद्वैत-वेदान्तसिद्धान्तानां परिज्ञानार्थं ग्रन्थोऽयं विविधविश्वविद्यालयेषु पाठ्यग्रन्थत्वेनाङ्गीकृतः। ग्रन्थेऽस्मिन्वेदान्त-स्वरूपविचारादारभ्य विदेहमुक्तिस्वरूपविचारपर्यन्तं विविधाः ज्ञातव्यांशाः प्रतिपादिताः सन्ति।

2. Course Objectives

- अद्वैतवेदान्तशास्त्रीयविषयाणां सामान्यतः परिज्ञानमेवास्य ग्रन्थस्य मुख्यमुद्देश्यं वर्तते येनात्र शास्त्रे छात्राणां प्रवेशः स्यात्।

3. Prerequisites

- शास्त्राध्ययनेऽभिरुचिः
- संस्कृतभाषायाः सामान्यतो ज्ञानम्

4. Readings

- श्रीसदानन्दयोगीन्द्रसरस्वतीविरचितो वेदान्तसारः श्रीनरसिंहसरस्वतीविरचित-सुबोधिण्याख्यया टीकया श्रीरामतीर्थयतिविरचितया विद्वन्मनोरञ्जिन्याख्यया टीकया च संवलितः, प्रकाशकः - पाण्डुरङ्गजावाजी, निर्णयसागरप्रेस, मुम्बई।

5. Module-wise topics

Module -1 - अनुबन्धचतुष्टम्

Sessions:15

Objectives -

- वेदान्तपदार्थज्ञानम्
- अद्वैतपदार्थज्ञानम्
- अद्वैतवेदान्तानुबन्धविज्ञानम्
- कर्मस्वरूपविज्ञानम्
- शमदमादिसम्पत्तिपरिज्ञानम्

Topics -

- ◆ मङ्गलाचरणम्
- ◆ वेदान्तस्वरूपविचार :
- ◆ अनुबन्धा :
- ◆ अधिकारिलक्षणम्
- ◆ साधनचतुष्टयनिरूपणम्
- ◆ कर्मणां स्वरूपं फलञ्च
- ◆ विषयसम्बन्धप्रयोजनानि

Readings -

◆ श्रीसदानन्दयोगीन्द्रसरस्वतीविरचितो वेदान्तसारः
श्रीनरसिंहसरस्वतीविरचित-सुबोधिण्याख्यया टीकया श्रीरामतीर्थयतिविरचितया
विद्वन्मनोरञ्जिन्याख्यया टीकया च संवलितः, प्रकाशकः - पाण्डुरङ्गजावाजी ,
निर्णयसागरप्रेस,मुम्बई।

Module -2 - जगत्कारणत्वविचार :

Sessions:15

Objectives -

- अद्वैतवेदान्तानुसारं जगदुत्पत्तिकारणपरिज्ञानम्
- अज्ञानस्वरूपविचार :
- अवस्थाभेदेन जीवस्वरूपज्ञानम्
- ईश्वर :
- ब्रह्मणो जगत्कारणत्व विचार :

Topics -

- अध्यारोपपदार्थनिरूपणम्
- अज्ञाननिरूपणम्
- ईश्वरप्राज्ञविवेक :
- अज्ञानशक्ती
- ब्रह्मणोऽभिन्ननिमित्तोपादानत्वनिरूपणम्
- सृष्टिनिरूपणम्

- सूत्रात्मतैजसनिरूपणम्
- पञ्चीकरणप्रक्रिया

Readings -

• श्रीसदानन्दयोगीन्द्रसरस्वतीविरचितो वेदान्तसारः
श्रीनरसिंहसरस्वतीविरचित-सुबोधिण्याख्यया टीकया श्रीरामतीर्थयतिविरचितया
विद्वन्मनोरञ्जिन्याख्यया टीकया च संवलितः, प्रकाशकः - पाण्डुरङ्गजावाजी ,
निर्णयसागरप्रेस,मुम्बई।

Module -3 – आत्मस्वरूपविषयकविप्रतिपत्तिनिरास :

Sessions -15

Objectives -

- अद्वैतवेदान्तसिद्धान्ताभिमतात्मस्वरूपज्ञानम्
- अन्याभिप्रेतात्मस्वरूपखण्डनप्रकारः

Topics -

- ◆ प्रत्यगात्मन्यध्यारोपविशेषाः
- ◆ आत्मविषयकविभिन्नमतनिरूपणपुरस्सरम्
अद्वैताभिमतात्मस्वरूपनिरूपणम्

Readings -

• श्रीसदानन्दयोगीन्द्रसरस्वतीविरचितो वेदान्तसारः
श्रीनरसिंहसरस्वतीविरचित-सुबोधिण्याख्यया टीकया श्रीरामतीर्थयतिविरचितया
विद्वन्मनोरञ्जिन्याख्यया टीकया च संवलितः, प्रकाशकः - पाण्डुरङ्गजावाजी ,
निर्णयसागरप्रेस,मुम्बई।

Module -4 – तत्त्वम्पदार्थशोधनपुरस्सरं महावाक्यार्थनिर्णय :

Sessions - 15

objectives -

- तत्त्वम्पदार्थज्ञानम्
- महावाक्यार्थज्ञानम्

Topics -

- ◆ अपवादपदार्थनिरूपणम्
- ◆ विकारविवर्तयोर्भेदनिरूपणम्
- ◆ अध्यारोपापवादाभ्यां तत्त्वंपदार्थशोधनम्
- ◆ उपदेशवाक्यार्थवर्णनम्
- ◆ अनुभववाक्यार्थवर्णनम्

Readings -

- श्रीसदानन्दयोगीन्द्रसरस्वतीविरचितो वेदान्तसारः
श्रीनरसिंहसरस्वतीविरचित-सुबोधिण्याख्यया टीकया श्रीरामतीर्थयतिविरचितया
विद्वन्मनोरञ्जिन्याख्यया टीकया च संवलितः, प्रकाशकः - पाण्डुरङ्गजावाजी ,
निर्णयसागरप्रेस,मुम्बई।

Module - 5 - आत्मज्ञानसाधनस्वरूपज्ञानं मुक्तिस्वरूपञ्च

Sessions -15

Objectives -

- आत्मज्ञानसाधनानां स्वरूपम्
- समाधिस्वरूपम्
- जीवन्मुक्तिस्वरूपम्
- विदेहमुक्तिस्वरूपम्

Topics -

- ◆ आत्मसाक्षात्कारपर्यन्तमपेक्षितानुष्ठानानां स्वरूपनिरूपणम्
  - ◆ श्रवणम्
  - ◆ मननम्
  - ◆ निदिध्यासनम्
  - ◆ समाधि :
- जीवन्मुक्तलक्षणनिरूपणम्
- विदेहमुक्तिनिरूपणम्

Readings -

- श्रीसदानन्दयोगीन्द्रसरस्वतीविरचितो वेदान्तसारः
श्रीनरसिंहसरस्वतीविरचित-सुबोधिण्याख्यया टीकया श्रीरामतीर्थयतिविरचितया
विद्वन्मनोरञ्जिन्याख्यया टीकया च संवलितः, प्रकाशकः - पाण्डुरङ्गजावाजी ,
निर्णयसागरप्रेस,मुम्बई।

6. Pedagogy

शास्त्रीयविषयाणां पारम्परिकरीत्या आधुनिकप्रणाल्या प्रयोगमाध्यमेन प्रतिविषयं सम्भवद्दृष्टान्तमाध्यमेन च अध्यापनं भविष्यति। प्रतिसप्ताहमधीतविषयाणामनुवादश्च भविष्यति।

7. Evaluation Pattern:

Sr. No.	Evaluation Pattern	Percentage
१.	अधीतविषयाणामनुवाद :	30 %
२.	अर्द्धवार्षिकी परीक्षा	25 %
३.	वार्षिकपरीक्षा	45 %